ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce P. P., proti žalované České správě sociálního zabezpečení, Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ze dne 3. 5. 2002,

takto:

I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 3. 5. 2002, se zrušuje pro vady řízení a pro nezákonnost.

II. Věc se vrací žalované k dalšímu řízení.

III. Žalobci se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení.

IV. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou napadeným rozhodnutím přiznala žalovaná žalobci podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, peněžní částku 60 000 Kč za dobu neoprávněného věznění od 18. 8. 1965 do 18. 6. 1966 a zamítla žádost o poskytnutí jednorázové částky za navazující dobu od 19. 6. 1966 do 18. 12. 1966.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce podle procesních předpisů účinných do konce roku 2002 opravný prostředek, který byl předložen Vrchnímu soudu v Praze v červnu 2002; po provedení přípravných úkonů však již tento soud o věci samé nerozhodl; podle přechodných ustanovení k reformě správního

soudnictví byla věc předána Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení řízení (§ 129 odst. 2 a § 132

soudního řádu správního). Nejvyšší správní soud proto poté v řízení pokračoval, jako by byla podána žaloba proti správnímu rozhodnutí, a protože žádný z účastníků netrval na nařízení jednání, rozhodl o věci bez toho, aby jednání nařizoval.

Z připojeného spisu žalované vyplývá, že žalobce byl vojenským soudem v roce 1965 odsouzen k nepodmíněnému trestu v trvání deseti měsíců pro trestný čin hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 198 písm. a) a b) tr. zák. Výrok o trestu z tohoto rozsudku byl podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, zrušen usnesením Vojenského obvodového soudu v Olomouci z 8. 5. 1991, sp. zn. 1 Rtv 62/91; současně s tím byla zrušena rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok. Následně pak usnesením téhož soudu z 21. 5. 1991 bylo trestní stíhání žalobce pro zmíněný trestný čin zastaveno podle amnestie prezidenta republiky z 1. 1. 1990.

Dále je ze spisu zřejmé, že žalobce žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. podal u Okresní správy sociálního zabezpečení v Chomutově dne 27. 8. 2001. K žádosti připojil rehabilitační usnesení Vojenského obvodového soudu v Olomouci shora zmíněné (z 8. 5. 1991) s tím, že jiný doklad nemá. Okresní správa sociálního zabezpečení si dodatečně vyžádala potvrzení Vězeňské služby České republiky (datováno 14. 9. 2001 a okresní správě dodáno 19. 9. 2001). Z tohoto potvrzení je zřejmé dřívější odsouzení k dalším dvěma trestům, uloženým rozsudky Okresního soudu v Litoměřicích sp. zn. 3 T 109/62 (pravděpodobně pět měsíců odnětí svobody) a 3 T 68/60 (pravděpodobně jeden měsíc odnětí svobody). Za jaké trestné činy byl žalobce odsouzen, na jakou dobu a co bylo důvodem event. přeměny trestů na nepodmíněné, není zřejmé.

Žalobce tvrdil, že v důsledku odsouzení k nepodmíněnému trestu mu byly přeměněny dříve uložené tresty podmíněné, uložené „civilním soudem v Litoměřicích“, takže ve skutečnosti odpykal o šest měsíců více a domáhá se přiznání jednorázové peněžní částky i za tuto další dobu.

Žaloba je důvodná.

Nárok, jehož přiznání se žalobce domáhá, je nárokem osoby uvedené v § 2 odst. 1 citovaného zákona, tedy osoby, která splňuje podmínky politického vězně tak, jak je tento zákon v uvedeném ustanovení pro účely založení nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle tohoto zákona vymezuje.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se právo na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle tohoto zákona vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č.

119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu.

Nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky tak zákon váže na současné splnění tří podmínek; musí být splněna podmínka občanství České republiky, dále to, že občan byl na základě rozhodnutí vězněn v době mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a konečně též podmínka, že rozhodnutí o jeho věznění bylo zcela nebo z části zrušeno

buď podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu.

Podstatou žalobní námitky je tvrzení, že žalobci měla být přiznána také jednorázová částka, odpovídající délce výkonu trestu, který žalobce vykonal proto, že mu byly „přeměněny“ tresty dřívější, uložené jako podmíněné „civilním“ soudem. Argumentuje tím, že kdyby nebylo odsouzení vojenským soudem (později rehabilitované podle zákona č. 119/1990 Sb.) nebyl by nařízen ani výkon trestu litoměřického soudu a má za to, že je spravedlivé, aby jednorázovou částku obdržel i za tento další výkon trestu.

Žalovaná proti tomu - v odůvodnění zamítavého výroku - tvrdí, že jednorázová částka za tuto další dobu výkonu trestu nenáleží, protože rozsudky Okresního soudu v Litoměřicích sp. zn. 3 T 109/62 a 3 T 68/60 nebyly zrušeny podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu.

Neprávem.

Žalovaná přehlíží, že v řízení o soudní rehabilitaci podle § 14 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, docházelo v přezkumném řízení nejen ke zrušení přezkoumávaného rozhodnutí, byl-li zjištěn některý důvod jeho vadnosti podle odstavce 1, ale také - což je pro rozsuzovanou věc určující - také ke zrušení všech dalších rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušení došlo, pozbyla podkladu. Právě tak ostatně byl formulován výrok rehabilitačního usnesení Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 8. 5. 1991, sp. zn. 1 Rtv 62/91.

Tvrdí-li tedy žalobce, že mu byly původně podmíněné tresty „přeměněny“ v důsledku odsouzení pro později rehabilitovaný trestný čin, je zřejmé - protože tu není nic, co by takové tvrzení učinilo nevěrohodným - že tu zřejmě došlo k vydání rozhodnutí podle § 330 trestního řádu o tom, že se nařizuje výkon trestu (trestů) podmíněně odložených. Tomu nasvědčují i potvrzení, která jsou obsahem spisu, a z nichž je zřejmé, že na základě rozsudků z trestních věcí z let 1960 a 1962 byly uložené tresty vykonány.

Pak ovšem - má-li žalobce pravdu v tom, že důvodem přeměny bylo jeho odsouzení pro „politický“ trestný čin později rehabilitovaný - je nutno mít za to, že nejenom samotné odsouzení z roku 1965, které bylo v rehabilitačním řízení zrušeno explicitně, ale také následná usnesení soudu o tom, že se dříve uložené a původně podmíněně odložené tresty vykonají, jsou zrušena podle zákona č. 119/1990 Sb.; to samozřejmě za podmínky, že tato usnesení jsou „obsahově navazující“ na odsouzení za „politický“ trestný čin. To je ovšem značně pravděpodobné, protože odsouzení k nepodmíněnému trestu ve zkušební době podmíněného odsouzení je zpravidla hlavním důvodem pro výrok soudu o tom, že se podmíněně odložený trest vykoná.

Jak uvedeno, podmínkou vzniku nároku podle zákona č. 261/2001 Sb. je to, aby rozhodnutí „o věznění“ bylo zrušeno podle zákona č. 119/1990 nebo zákona č. 198/1993 Sb. Tímto „rozhodnutím o věznění“ je v případě žalovaného také usnesení

soudu, vydané podle § 330 trestního řádu o tom, že podmíněně odložený trest se vykoná, protože právě toto usnesení se stalo vykonatelným titulem, na jehož základě byl žalobce vězněn.

Jestliže tak žalovaná vyšla z jiného právního názoru, vyložila zákon nesprávně a v důsledku toho ani nezjišťovala další skutečnosti, jichž bylo třeba ke správnému zjištění skutkového stavu věci. Proto soud napadené rozhodnutí zrušil jak pro nezákonnost, spočívající ve vadném uplatnění zákona, tak pro vady řízení, tedy nezjištění skutečností potřebných k tomu, aby o věci mohlo být rozhodnuto.

V dalším řízení žalovaná opatří trestní spisy ohledně původních odsouzení (3 T 109/62 a 3 T 68/60), jimiž provede důkaz o tom, k jakým trestům byl žalobce vlastně v těchto řízeních odsouzen, zda šlo o tresty odnětí svobody podmíněně odložené, zda bylo rozhodnuto soudem o tom, že se podmíněně odsouzený neosvědčil a trest se vykoná a zda důvodem rozhodnutí byla skutečnost, že byl v mezidobí odsouzen vojenským obvodovým soudem v Olomouci pod sp. zn. 2 T 240/65 k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Zjistí-li žalovaná po tomto doplnění dokazování, že tomu tak je, vyjde v novém svém rozhodnutí z právního názoru, že také usnesení o tom, že se podmíněně odložený trest vykoná, je rozhodnutím obsahově navazujícím ve smyslu § 14 zákona č. 119/1990 Sb., a tedy rozhodnutím o věznění, zrušeným podle zákona o soudní rehabilitaci.

Při rozhodování o náhradě nákladů řízení vyšel soud z toho, že - třebaže žalobce měl ve věci úspěch - právo na náhradu nákladů řízení neuplatnil (nebyl ostatně zastoupen advokátem a řízení nepodléhalo soudnímu poplatku); proto mu toto právo soud přiznat nemohl. Žalovaná ve věci úspěch neměla a na náhradu nákladů řízení proto právo nemá.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 30. září 2003

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu